

DEACON WANDS AND JEWEL

DEACON WANDS AND JEWEL

(המטות והעדיים של המדריכים)

COMPILED BY
W BRO IAN MACINTYRE
LODGE 421 RENOWNED
LODGE 688 CHARITY
LODGE OF RESEARCH 200

תורגם והורחב ע"י משה (מוקי) גור-אריה ::
לשכת הכוכב 13
לשכת ראש העין 39
אוקטובר 2020

DEACON WANDS AND JEWEL

הקדמה

אחיי, לכל דבר בבניה החופשית יש סיבה או משמעות, לעיתים גלויה ולעיתים נסתרת, והיא הסיבה שאנו עושים את שאנו עושים. עם זאת, על מנת להבין במלואן את הסיבות לכך שאנחנו עושים דברים באופן מסוים, עלינו לרדת לעומקן של הסיבות ושל המשמעויות המסתתרות מאחוריהם בכדי להבין טוב יותר "מדוע אנו עושים מה שאנו עושים ובאופן שבו אנו עושים זאת".

אנו נפגשים בהיכלים שלנו לעתים תכופות כל כך שקל לנו לקחת את הדברים שאנחנו רואים סביבנו כמובן מאליו. עם זאת, ישנם מקרים בהם מי שחדש בבנייה החופשית, או שמתעניין יותר במה שאנו עושים, רוצה לדעת מדוע דברים מסוימים הם כפי שהם או שקורים כפי שהם.

אחד הדברים האלה שאנחנו יכולים כל כך בקלות לקחת כמובנים מאליהם הוא המטות של המדריכים.

דוגמא לכך הינה, מהי הסיבה שלשני המדריכים יש מטות? מה שבטוח הוא שהם לא הופיעו פתאום משום מקום. סביר להניח שיש הסבר להימצאותם ודווקא בידי בעלי תפקידים אלו.

לכן במאמר קצר זה אשתדל לגעת בתפקיד המדריכים, המטות והעדיים שלהם.

אחיי; אני מקווה שמאמר זה ודומיו, יקדמו את הבנתכם המסונת ויגרו את הסקרנות לחקור לגבי המשמעות והסיבות הנסתרות לגבי "מדוע אנו עושים מה שאנו עושים ובאופן שבו אנו עושים זאת".

DEACON WANDS AND JEWEL

מקור שמו של המדריך

מקור שמו של המדריך ביוונית הינו "Diakonos" שתורגם ל-"Deacon" והמשמעות שלו הינה "מְטַפֵּל" או "מְשָׁרֵת". מכאן ששני המדריכים עם המטות הם בעצם משרתים בזמן עבודת הלשכה.

מכאן גם ניתן להבין את הטקסטים המתייחסים אל המדריכים. מדריך שני: "מקומי ליד ..ותפקידי ..להעביר כל הודעה...ולראות שהכל יבוצע כהלכה".

מדריך ראשון: "מקומי ליד ...ותפקידי.. להעביר כל הודעה...ולהמתין לשובו של...".

בלשכות הקדומות של סקוטלנד ואירלנד היו המדריכים נושאי-משרה חשובים.

לעומת זאת, בלשכות אשר עבדו בתחילת המאה ה-18 תחת החסות של הלשכה הגדולה הסדירה של אנגליה, לא נודעה חשיבות רבה לעבודת המדריכים, אלא כ-90 שנה מאוחר יותר.

DEACON WANDS AND JEWEL

מטות בבניה החופשית

בטקס מינויו של המדריך נאמר "קח נא בידך את המטה, אות משרתך אותה אקווה כי תמלא בתשומת לה הראויה ובהצלחה".

המטה או השרביט עשוי עץ באורך של כ 180 ס"מ ובחלקו העליון מוצמד העדי של בעל התפקיד שנושא אותו.

במקור היה בצבע כחול בהיר המייצג את הלשכות הכחולות (CRAFT LODGE).

למרות זאת; ברוב הלשכות בימינו השרביט או המטה הם בצבע העץ ממנו הוא עשוי ומצופה בלכה.

אין תיעוד מתי שולבו שרביטים / מטות לראשונה בבנייה החופשית; עם זאת, המידע המוקדם ביותר הקיים לגביהם הינו מתקופת מצרים.

בתקופה זו נהוג היה למנות שני אנשים (למשל הכהן הגדול או אנשים מכובדים אחרים) על מנת להוביל תהלוכה של אנשים חשובים. בדרך כלל, התהלוכה הייתה עוברת במי השיטפון של נהר הנילוס כדי לברך על יבול העונות הקרובות.

DEACON WANDS AND JEWEL

התפקיד של שני אנשים אלה, אחד מכל צד, היה לבדוק את המים בעזרת מוטות ארוכים כדי לאתר חורים או סכנות נסתרות מתחת לפני המים - למרות שמי השיטפון הללו היו בעומק של כמה סנטימטרים בלבד.

בשנת 1726 מינה ה- Grand Lodge of Munster (זוהי לשכה אירית), עם הקמתו, שני מדריכים עם שרביטים; באותה תקופה, הלשכה הגדולה לא הייתה כפופה ללשכה הגדולה באנגליה וכך גם במשך שנים רבות לאחר מכן, לכן ניתן לייחס את הופעתם של המטות בבניה החופשית לראשונה כסממן אירי ושמוצאם המקורי הינו אירי.

מאותם זמנים קדמוניים מצריים, נהוג למנות שני מלווים עם שרביטים לפני כל אדם חשוב בתהלוכה חגיגית.

גם כיום ניתן לראות את ההתנהלות לפי המנהג העתיק הזה במהלך העבודה בלשכה, כשהמדריכים מלווים מועמדים מהפינה הצפון מערבית וסביב הלשכה בזמן טקסי קבלת התארים / דרגות או כשהמדריכים מלווים מבקרים מכובדים עם הגעתם ללשכה ואפילו בזמן תהלוכת הכניסה ללשכה, מלווים המדריכים את הנשיא והמפקחים עד שבתם במקומם.

החוקה האירית מגדירה שהשרביטים נישאים בצד ימין ומוחזקים ביד ימין בערך אמצע אורך השרביט; כאשר העדי של המדריך תמיד פונה קדימה. דבר זה מוקפד בכל הבנייה החופשית האירית.

DEACON WANDS AND JEWEL

בחלק מהלשכות, גם המנצח על הטקסים (DIRECTOR OF CEREMONY) נושא שרביט בדיוק כמו המדריכים, עם העדי של המנצח על הטקסים.

בחוקות אחרות ברחבי העולם, המדריכים, נושאים את השרביטים ב- 45 מעלות ומטפלים בשרביט בערך $\frac{1}{3}$ מראש השרביט, מה שמאפשר לשרביט להיראות משני הצדדים, כשהעדי פונה קדימה. בפתיחה, בהעברת לשכה ובזמן התפילה, כמו גם במהלך הקראת המחויבויות כמתואר בטקס העתיק של שנת 1730, יוצרים המדריכים ביחד עם המנצח על הטקסים חופה מעל המתקדשים והאחים בטקסים השונים ומעל המזבח כאשר המכהן עוסק בספר הקדוש.

יש חוקות בהן המדריכים יוצרים מעל המועמד, בעזרת שרביטים, מזווית המייצג את העדי הנשיא.

בחלק מהריטואלים בשיטה האנגלית יש תהליך בפתיחת הלשכה (PROCESSION) שמסתייע במדריכים בצורה מעט שונה משלנו. המנצח על הטקסים מוביל תהלוכה בה המדריכים הולכים צד בצד ולא אחד בעקבות השני, אחריהם הנשיא, הנשיא שקדם, והמפקחים. הם מקיפים את הלשכה עוצרים מול כיסא הנשיא והמנצח מוביל את הנשיא לכיסאו וכך הלאה. בנעילה, אותו תהליך רק הפוך, אותה תהלוכה אוספת את הנשיא, המפקח הראשון, השני וכך יוצאים בתהלוכה מהלשכה.

DEACON WANDS AND JEWEL

בימי קדם שימשו השרביטים כמוטות המדידה.

היהודים הראשונים כינו אותם "אשרה", על שם האלה שהייתה אם השחר והחשכה; השימוש בשרביטים היה כאמצעי לקביעת זוויות הזריחה והשקיעה אשר מצוין על ידי הצללים המושלכים מהשרביט המונח אנכית.

כמובן שהמצפן המגנטי לא הומצא בתקופות קדומות; לכן היה צריך לבנות את כל המבנים הקדושים בעזרת שרביטים, ובניית בניין המקדש ע"י שלמה המלך לא היה שונה.

בניינים קדושים היו ממוקמים ממזרח וממערב, כדי לסמן את קו המזרח-מערב זה היה צריך שני גברים, אחד כדי להחזיק את השרביט ואחד כדי ליישר ולסמן את הצל שהטילו קרני השמש מהשרביט. אם ניקח את העדי של הנשיא שהוא מזווית, נוכל להסתייע בה כדי להבטיח שהשרביט יישאר בזווית ישרה וזקוף. לאחר סימון הקו ומיקומו, אבן הפינה הראשונה שתונח תהיה בפינה הצפון מזרחית. כך גם תלמידים יושבים בפינה הצפונית-מזרחית.

כך, באופן סמלי, המועמדים המתקדשים הופכים לאבן הפינה של מקדשם הפרטי, בתחילת דרכם כבונים חופשיים.

DEACON WANDS AND JEWEL

אם נחזור לתקופה בה משה ובני ישראל תמיד היו בתנועה, היא מספקת דוגמה נהדרת לשימוש בשרביט. משה המשיך את התרבות ממנה הגיע ואף הוא סבר שכל המבנים הקדושים הינם ממזרח וממערב.

מאחר שמשה ובני ישראל היו בתנועה במשך 40 שנה, הוקם המשכן ששימש כמקום לתפילה שהיה צריך לפרק אותו ולהקים אותו בכל פעם שמשה ובני ישראל נדדו.

אופן הקמת המשכן מחדש התבצע ע"י משה ושני מלווים עם שרביטים שממש לפני עלות השחר היו הולכים לאתר הנבחר להקמת המשכן. מלווה אחד הוצב במיקום שנבחר להקמה של המשכן. כאשר השמש עלתה מעל האופק קרני השמש פגעו בשרביט ושלחו צל דק ארוך לכיוון מערב. המלווה השני היה מציב את השרביט על קצה הצל וכתוצאה מזהה את קו המרכז המיועד של מזרח למערב, מה שאפשר להקים את המשכן כעת (כאשר הכניסה למשכן במערב וארון הברית במזרח).

בעבר, המזבח בלשכה תמיד הוצב במזרח אל מול הנשיא. בהמשך, שונה הדבר והמזבח הוצב במרכז הלשכה (במהלך בניית המקדש, שולחן המאסטר הוצב במרכז הבניין וזה סיפור אחר לפעם אחרת, והוא בעל חשיבות לשינוי שנעשה).

DEACON WANDS AND JEWEL

מכל אלו, ניתן להבין שהשרביט הוא אחד הכלים הראשונים העומדים לרשות הבנאי הפעיל במהלך בניית מבנים. מכאן, שמנקודת מבט מסונית היסטורית יש לשרביט של המדריך חשיבות יתירה.

וזוהי הסיבה אחי שהמדריכים נושאים את מטותיהם.

DEACON WANDS AND JEWEL

הסמל (העדי) של המדריכים

בתקופה שלפני 1813; סמל המדריכים היה דמותו של הרמס עם רגליו המכונפות וקסדתו; הרמס היה השליח המיתולוגי הקדום של האלים, אולם הרמס היה גם אל הסחורה, ומגן הסוחרים והגנבים.

מטתו של הרמס הוא סמלו המסורתי של האל הרמס מן המיתולוגיה היוונית: מטה מכונף, שעליו כרוכים שני נחשים, זה לעומת זה, כדוגמת הספרה 8.

ביוונית קרוי המטה KERYKEION, מן המלה ERUKO (לרסן, לשלוט); בלטינית שמו CADUCEUS (קדוקאוס), והוא סמלו של האל מרקוריוס, מקבילו הרומי של הרמס.

באותה תקופה נראה שהרמס היה סמל הולם למדריכים; כיוון שחובותיהם של המדריכים היו להיות שליחים בין הנשיא למפקח הראשון ולמפקח השני.

בנוסף, מאחר והרמס שהינו מרקורי היה לפני 1813; היו קיימות שתי לשכות גדולות באנגליה (מודרניים ועתיקים). לאחר ארבע שנים של דיונים; ב- 27 בדצמבר 1813 התאחדו הלשכות הגדולות ויצרו את הלשכה הגדולה של אנגליה. זמן קצר לאחר האיחוד, מאחר וכבר לא נחשב לסמל מתאים, הוחלף סמל המדריכים ממרקורי ליונה.

DEACON WANDS AND JEWEL

בסמליות העתיקה, היונה ייצגה טוהר, תמימות ושלוש, וזה נחשב במובנים רבים כמאפיינים של שליח. במסגרת החוקה האירית למדריכים יש ריגליה / צווארון שאליהם מחובר עדי היונה הנושאת את ענף הזית, סמל זה מופיע גם על גבי שרביטו של המדריך. המקור לסמל היונה מופיע בתנך, בפרשת נח מוזכרת היונה כעוף נאמן והיא ממלאת שליחות חשובה.

בפעם הראשונה, היונה נשלחה מהתיבה של נוח כשליחה המביאה את הבשורה לא שככו.

בפעם השנייה, מביאה עמה היונה את הבשורה שקלו המים ואף הביאה עמה עלה של זית בפיה.

בפעם השלישית, לא שבה היונה מכיוון שמצאה בית גידול טבעי ובכך אותתה לנוח שניתן לצאת מהתיבה.

וכך התורה מתארת את הדברים: "וישלח את היונה מאיתו לראות הקלו המים מעל פני האדמה ולא מצאה היונה מנוח לכף רגלה ותשב אליו אל התיבה כי- מים על פני הארץ וישלח ידו וייקחה ויבא אותה אליו אל התיבה ויחל עוד שבעת ימים אחרים ויוסף שלח את היונה מן התיבה ותבוא אליו היונה לעת ערב והנה עלה-זית טרף בפיה וידע נח כי קלו המים מעל הארץ וייחל עוד שבעה ימים אחרים וישלח את היונה ולא יספה שוב אליו עוד" [בראשית ח, י"ג]. ליוני המדריכים יש שתי משמעויות סמליות ארוכות, זו של שליח וזו של השלוש; באמונה הנוצרית היונה היא סמל רוח הקודש.

DEACON WANDS AND JEWEL

לְכֹן; העדי של המדריכים הוא באמת ייצוג של העבודה שתבוצע בהרמוניה, לקולן של צלילים של הכנסייה הקדומה והתנ"ך.

עלה הזית

אם ניקח את ענף הזית זה קשור גם לטקסים שלנו, לפיהם אם ניקח את השמן מעץ הזית, זה קשור לתואר השלישי או הנשגב של רב הבונה (Third or Sublime Degree of Master Manson).

שָׁבוּ; נאמר לנו שהעובדים (למשל תלמידים) שעסקו בבניית מקדש שלמה המלך; קיבלו את התשלום בתירס ובשמן (למשל שמן מעץ הזית); ומלאכת החברים שולמה חלקית בכסף, בשמן ובחסד.

אותו שמן משמש גם במהלך קידושין של לשכת הבונים החופשיים שהוקמה לאחרונה, כסמל השלום והאחדות.

אחים יקרים, אני מקווה שהצלחתי לשפוך מעט אור והבנה לסיבה שיש למדריכים מטות ומדוע ענף היונה והזית הם סמלם של המדריכים.